

Conjunctuurbericht

PB99-109
29 april 1999
12.00 uur

April 1999

Algemeen: over de top

De Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 1998 is met 3,3% gegroeid vergeleken met dezelfde periode een jaar eerder. Voor geheel 1998 neemt het bruto binnenlands product toe met 3,8%. Dit is een fractie meer (0,1%-punt) dan in februari werd geraamd. In de loop van vorig jaar is het tempo van de economische groei teruggelopen. De neergaande ontwikkeling van het volume van de industriële productie, die begin vorig jaar inzette, vindt een vervolg in de eerste twee maanden van dit jaar. Ook bij de gezinsconsumptie blijft de toename van het volume in de eerste twee maanden achter bij voorgaande groeicijfers. Het consumentenvertrouwen kent geen verzwakking, de koopbereidheid blijft hoog. De totale bruto investeringen in vaste activa lagen vorig jaar 4,0% hoger dan een jaar eerder. De groei is bijna 3%-punt minder dan in 1997. De inflatie in de eerste drie maanden van 1999 is stabiel, maar duidelijk groter dan in het vierde kwartaal van vorig jaar. De prijs van ruwe aardolie loopt recentelijk snel op. De dalingen van de geregistreerde werkloosheid nemen af.

Productie industrie: dalingen

Het volume van de industriële productie in februari is 3,5% kleiner dan in dezelfde maand een jaar eerder. Daarmee ligt het volume van de productie in de eerste twee maanden van dit jaar, vergeleken met dezelfde periode in 1998, 2,5% lager. In vrijwel alle branches van de industrie is in de eerste twee maanden van 1999 sprake van lagere productiecijfers. In de chemische industrie nam voor de derde achtereenvolgende maand de productie met meer dan 5% af. Ook de metaalindustrie moest een flinke veer laten. Aangetekend dient wel te worden dat de productie van de industrie en met name die in de chemie en metaalindustrie in het eerste kwartaal van 1998 op een relatief hoog niveau lag. In de papier- en grafische industrie steeg de productie in de maanden januari en februari met gemiddeld ruim 2%. Met name heeft de grafische industrie aan deze groei bijgedragen. In de grafiek is eveneens het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde opgenomen, waarbij dit gemiddelde aan het eind van de periode geplaatst is.

CBS-Persdienst

Postbus 4000
2270 JM Voorburg
tel. (070) 337 58 16
fax (070) 337 59 71
E-mail:
persdienst@cbs.nl

Het CBS
is een dienst van
het Ministerie van
Economische Zaken

Consumentenvertrouwen: koopbereidheid blijft hoog

De indicator van het consumentenvertrouwen kent in april geen verzwakking. Op de vijf vragen die aan de indicator ten grondslag liggen, werden in april per saldo 9% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. In maart was dit saldo 7%. Het vertrouwen van de consument in de ontwikkelingen van de Nederlandse conjunctuur herstelt enigszins na de forse dalingen in september en oktober van vorig jaar. Met name is het herstel van de indicator van de koopbereidheid opmerkelijk. Deze deelindicator vat de antwoorden samen op de twee vragen naar de eigen financiële situatie en het oordeel of de tijd gunstig is grote aankopen te doen. In april benadert de koopbereidheid, op drie punten na, met een score van 20, de hoogste waarde die ooit gemeten is. In april herstelt vooral het optimisme over de eigen financiële situatie. De andere deelindicator, die van het economisch klimaat, combineert de beantwoording over de vragen naar de algemeen economische situatie. Met een negatief saldo van 9 blijft hier een herstel uit.

Bruto binnenlands product: groei vierde kwartaal 3,3%

De Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 1998 is met 3,3% gegroeid ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Dit betekent een lichte opwaartse bijstelling (0,2%-punt) ten opzichte van de raming van februari. Als gevolg hiervan is de economische groei, afgemeten aan de volumeontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP), voor 1998 in zijn geheel met 0,1%-punt bijgesteld. De groei komt daarmee uit op 3,8%. Een groeipercentage in deze orde van grootte is vrij zeldzaam. Wel is er in de loop van 1998 sprake van een groeivertraging van het BBP.

Consumptie: voeding en genot stagneert

Januari kende een bescheiden groei van de gezinsconsumptie van 1,8% vergeleken met dezelfde periode een jaar eerder. Dit was voor een groot deel het gevolg van een minder gunstig koopdagenpatroon. In februari is de volumegroei van de binnenlandse consumptieve bestedingen (3,9%) weer meer in lijn met de groeipercentages zoals die de afgelopen jaren zijn waargenomen. De consumptieve uitgaven aan voedings- en genotmiddelen nemen in februari af met 0,3%, nadat in januari het volume 9,5% kleiner was dan een jaar eerder. Het groeipercentage over 1998 in zijn geheel bedroeg slechts 0,2%. Dit was de laagste toename van de afgelopen vijf jaar. De consumptie van duurzame goederen ligt zowel in januari (6,9%) als in februari (7,7%) hoger dan een jaar eerder. Met name de verkopen van nieuwe personenauto's aan gezinshuishoudingen zijn sterk toegenomen. Het volume van de consumptie van diensten en overige goederen in februari, ongeveer tweederde van de totale binnenlandse consumptie, steeg met 3,8% vergeleken met dezelfde maand van vorig jaar. Vooral

het verbruik van gas is flink toegenomen. Debet hieraan is het verschil in weersomstandigheden.

Investerings: forse toename vervoermiddelen

De totale bruto investeringen in vaste activa lagen in 1998 4,0% hoger dan in het jaar daarvoor. Dit is 2,8 procentpunt lager dan het groeicijfer van 1997. De teruggang van vorig jaar werd vooral veroorzaakt door de geringe groei in het tweede kwartaal. Dit resultaat is echter vertekend doordat in het tweede kwartaal van 1997 enkele grote projecten werden gerealiseerd. Dit zorgt voor een hoog initieel niveau, wat de groeicijfers voor 1998 negatief beïnvloedt. In het vierde kwartaal van vorig jaar lagen de investeringen 3,4% boven het niveau van het overeenkomstige kwartaal een jaar eerder. De groei wordt bijna volledig bepaald door de investeringen in vervoermiddelen. Vooral in personenauto's werd fors meer geïnvesteerd (31,8%). Ook over geheel 1998 laat deze categorie de sterkste groei zien.

Inflatie: stabiel

Het consumentenprijsindexcijfer lag in maart 2,2% hoger dan in dezelfde maand van het vorig jaar. Dit cijfer is een belangrijke indicator voor de inflatie. In het eerste kwartaal was de inflatie nagenoeg stabiel rond het gemiddelde van 2,2%. In het laatste kwartaal van vorig jaar was dit nog 0,4 procentpunt minder. Dit is vooral het gevolg van overheidsmaatregelen zoals een verhoging van de regulerende energiebelasting in januari. Deze werken vooral door in de kosten van huisvesting, water, elektriciteit en gas. De prijzen van voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken liggen ook hoger. Binnen deze artikelgroep zijn er grote verschillen in prijsontwikkeling. Zo ligt het prijsniveau van groenten in het eerste kwartaal gemiddeld bijna 22 procent hoger dan een jaar eerder, terwijl de prijs van koffie, thee en cacao met meer dan 13 procent is gedaald. De jaarlijkse fluctuaties kan aanzienlijk zijn voor deze producten, omdat de oogst en daarmee het aanbod, sterk afhankelijk is van het weer. Audiovisuele apparatuur werd in het eerste kwartaal goedkoper. De tendens van dalende prijzen in deze artikelgroep van de afgelopen drie jaar zette zich in het eerste kwartaal van 1999 voort. Ten opzichte van het niveau in februari van dit jaar is het prijspeil in maart met 0,9% gestegen. Een vergelijking van prijsniveaus tussen twee opeenvolgende maanden is, zonder nadere analyse, van betrekkelijke betekenis. Dit heeft te maken met de omstandigheid dat in bepaalde maanden van het jaar stijgingen of dalingen ten opzichte van de voorgaande maand gebruikelijk zijn. De oorzaken hiervoor hebben vaak te maken met de weersomstandigheden (groenten etc.), het seizoen (kleding) maar ook met de vaste tijdstippen waarop prijsstijgingen worden doorgevoerd (b.v. de huren). Voor de maand maart is de gemiddelde maand-op-maand mutatie gelijk aan 0,7%. De overgang op de nieuwe zomercollectie van de kleding is hier een factor van betekenis. Voor bijna alle andere maanden is het percentage lager. Het effect van de huurverhogingen in juli is eveneens duidelijk zichtbaar.

De inflatie wordt mede beïnvloed door de ontwikkeling van de producenten- en invoerprijzen. Het prijsniveau van de Nederlandse industriële afzetproducten lag in februari bijna 5% lager dan een jaar eerder. De verbruiksprijzen zijn in dezelfde periode met ruim 9% afgenomen. Een belangrijke determinant van de producentenprijzen is de prijs van ruwe aardolie. In februari kostte een vat ruwe olie gemiddeld \$10,57. Sindsdien zijn de olieprijzen snel gestegen. Op 23 april kostte een vat ruwe olie \$16,26. Deze prijs ligt bijna 15% boven het gemiddelde van april vorig jaar.

Werkloosheid: daling minder sterk

In het eerste kwartaal van dit jaar kwam de geregistreerde werkloosheid uit op 265 duizend. Dit zijn 81 duizend personen minder dan een jaar eerder. Door seizoensinvloeden is de werkloosheid in het eerste kwartaal altijd hoger. Na verwijdering van het seizoenseffect komt het werkloosheidscijfer uit op 249 duizend; dit is hetzelfde aantal als in de periode december–februari.

Vanwege de onnauwkeurigheidsmarges van de werkloosheidcijfers kan de tendens van de werkloosheid het best over een langere periode worden vastgesteld. De werkloosheid daalde in de afgelopen zes maanden met gemiddeld drie á vierduizend per maand. Dit is aanzienlijk minder dan de waargenomen daling van tienduizend in de periode daarvoor.

Rente: ECB verlaagt rente

Op 9 april heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de depositorente met 0,5 procentpunt verlaagd. Hierdoor daalt de voorschotrente. Deze is gelijk aan de ECB depositorente plus een opslag van 0,75%. Vanwege het geringe risico geldt de voorschotrente als het bodemtarief voor de verschillende rentevoeten. De gemiddelde daggeldrente daalde in maart onder de drie procent. De indicator van de lange rente, het gemiddeld rendement op staatsobligaties, is na de stijgingen in de maanden februari en maart, gedaald tot 3,8% op 22 april.

FOCUS

- **Internationale ontwikkelingen**

Economische groei

De economische activiteit van een land wordt veelal afgemeten aan de volume-ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP). Vanaf 1990 is de ontwikkeling van deze grootte voor een aantal landen met elkaar vergeleken. Van de in dit overzicht onderscheiden landen(groepen) kende de Verenigde Staten in de eerste twee jaar van dit decennium de geringste economische groei. In 1991 nam het BBP zelfs af. In alle jaren daarna waren de groeipercentages het hoogst. In

Japan floreerde de economie aanvankelijk met imposante stijgingen. Snel daarna zwakte de groei af. Vorig jaar was de economische ontwikkeling in Japan ongunstig: de economische krimp bedroeg bijna drie procent. Recente ontwikkelingen duiden op enig herstel. De vijftien leden van de Europese Unie tezamen kenden in 1993 een dieptepunt. De fluctuaties in de groeicijfers voor de EU zijn in vergelijking met de andere economische machtsblokken gering. In dit decennium kent Japan de sterkste fluctuaties. De Nederlandse economie is meer dan twintig keer zo klein als die in de Verenigde Staten. Het is opmerkelijk dat het verloop in de conjunctuur de laatste vijf jaar markante parallellen te zien geeft.

Consumptie door gezinnen

Vanuit de bestedingenkant bezien is de gezinsconsumptie veruit de belangrijkste component van het bruto binnenlands product. In de Verenigde Staten is het aandeel van de particuliere consumptie in het BBP een kleine zeventig procent. In Japan is dit tien procentpunt minder. Het uitblijven van een krachtige impuls vanuit de binnenlandse bestedingen in dat land wordt wel aangemerkt als één van de belangrijkste factoren voor de schrale economische groei. Ook met betrekking tot de consumptie is de gelijke ontwikkeling in de Verenigde Staten en in Nederland opvallend. In de eerste vier jaar van dit decennium overtroffen de stijgingspercentages van de consumptie die van de economische groei. In beide landen namen de gezinsbestedingen vorig jaar uitbundig toe. Met name de uitgaven aan duurzame consumptiegoederen legden een stevig fundament onder de groei. In de gehele periode lagen de stijgingspercentages boven die van de Eurozone. Het ecart bedraagt gemiddeld één procentpunt.

Werkloosheid

Een gunstige gang van zaken op de arbeidsmarkt is van groot belang voor de groei van de consumptieve bestedingen. Deze ontwikkeling wordt mede weerspiegeld in het verloop van de werkloosheid. Grote onderlinge verschillen in het werkloosheidbegrip in de diverse landen bemoeilijken de vergelijkbaarheid in absolute aantallen. Dit probleem wordt deels opgelost wanneer gekeken wordt naar de procentuele mutaties. Vanaf 1991 geeft de werkloosheid in de Eurozone een vrijwel voortdurende daling te zien. De spreiding in de mutaties is relatief gering. Sinds 1993 daalt de werkloosheid in de Verenigde Staten gestaag met zo'n zes procent per jaar. Het beeld in Japan is veel somberder. In vrijwel de gehele periode stijgt de werkloosheid. In 1998 zelfs excessief, het aantal werklozen lag vorig jaar ruim twintig procent boven dat van een jaar eerder. De ontwikkeling in Nederland is spectaculair. Na forse stijgingen in 1992 en 1993 nam de werkloosheid in hoog tempo af. De nieuwste cijfers duiden overigens op een vertraging in de dalingen.

Inflatie

De inflatie, afgemeten aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex, is in alle genoemde landen(groepen) vrijwel voortdurend afgenomen. Voor de internationale vergelijking is zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van de geharmoniseerde prijsindex. In de Eurozone was de daling het meest geprononceerd. Het voldoen aan het criterium van prijsstabiliteit voor toetreding tot de Economische en Monetaire Unie zal mede van invloed zijn geweest op de forse daling van de inflatie, met name in de Zuid- Europese landen. De prijsstijgingen in Japan waren het geringst. In 1995 was zelfs van deflatie sprake. In de Verenigde Staten nam de inflatie in de jaren 1995 en 1996 enigszins toe. Opnieuw trekt de ontwikkeling in Nederland de aandacht. In het gehele decennium is de inflatie betrekkelijk stabiel. In vergelijking met de andere landen(groepen) is de inflatie in het begin van de jaren negentig echter laag en aan het einde juist hoog.

Noot voor de redactie

Voor meer informatie over het Conjunctuurbericht kunt u contact opnemen met het Centraal Bureau voor de Statistiek in Voorburg, dhr. M. Mellens, tel. (070) 337 55 96. Overige informatie kunt u verkrijgen bij de persdienst van het CBS, tel. (070) 337 58 16.